

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 «
 Helyben háshos bordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadása vagy megőrzésére nem vállalunk.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 1.

Papi nyugdíj a váradi egyházmegyében.

A váradi egyházmegye papjainak igazi nagy örömet okozott *Semrecsányi* püspök, ki tegnap szétküldött körlevelében új nyugdíjszabályzatot alkotott előregedett vagy munkaképtelenné vált papjai számára.

Ez a nyugdíjszabályzat előnyösen különbözik a régitől és sok tekintetben messze túlhaladja Magyarország összes egyházmegyéinek nyugdíjszabályzatát.

A nyugdíjat oly magas összegben állapítja meg, amelyről egy-kettőtől eltekintve más egyházmegyékben álmodni sem mernek. Ahol mégis elérik ezt az összeget, — mint legújában az egri és pécsi egyházmegyékben, ott a papság évenként elég magas adóval járul hozzá, míg nálunk a papság a nyugdíj adót nem ismeri.

Boldog emlékü főpásztorainak, különösen Szaniszlónak a bőkezűsége alkotta meg az egyházmegyei nyugdíj-alapot, melyből mostani főpásztorunk *Semrecsányi* Pál püspök oly szeretetteljes módon gondoskodik elaggott és elbetegesedett papjainak ellátásáról, hogy ezzel örök há-

lára kötelezi le egyházmegyéjének minden tagját.

A most kihirdetett Statusu Dioecesanum eltörli a nyugdíjfokozatokat. Öreg vagy fiatal plébános vagy káplán, ha munkaképtelenné válik, egyforma nyugdíjban részesül. Arra az igazi szeretetből fakadó álláspontra helyezkedett a szabályzat, hogy akik egyenlően munkaképtelenek egyenlő ellátásban részesüljenek. Ez az egyenlő ellátás pedig évi 2400 korona, ami tekintettel arra, hogy a most készülő kongrua a lelkészi jövedelmet, csak 1600 koronára szabja, igazán elmege a méltányosság legszélső határáig.

Másik előnye e szabályzatnak, hogy bizonyos esetekben nem nyugdíjjal, hanem koadjutor alkalmazásával segít az előregedett lelkészeknek, — úgy azonban, hogy a 3000 koronát meg nem haladó javadalmakon a koadjutor fizetése és ellátása nem terheli a javadalmat.

Gondoskodik az új szabályzat arról is, hogy a papnövelde kibővítésével tiszteletes két szobás lakás álljon a nyugdíjasok rendelkezésére s évi egy ezer koronáért teljes ellátást kapjanak a papnöveldetől.

Végül az új nyugdíjszabályzatot ki-

terjeszti a püspök a már régebben nyugdíjazottakra is.

Mindezt pedig papjai iránt érzett igazi nagy szeretettel létesítette *Semrecsányi* püspök. Amint a kerületi gyűlések jegyzőkönyvéből értesült a papságnak a nyugdíjszabályzat revíziójára irányuló törekvéséről, rögtön atyai gondoskodása tárgyává tette azt; múlt évi nov. 21-re összehívta a kerületek képviselőit és amit azoknak többsége, mint óhajást kitejezett, azt — a szentszék meghallgatása után — egytől-egyig mind teljesítette.

»Nagy örömmel tölti el főpásztori szívünket, — így adja tudtul elhatározását papjainak — hogy a tanácskozmány összehívásakor kifejezett reményünk Isten kegyelméből valóra váit, a magunknak fenfartott végső elhatározás könnyű, mert tisztelendő papságunknak a tanácskozmányára kifejezésre jutott óhajai és megállapodásai atyai és főpásztori szándékaikkal megegyeznek, mindenben jóváhagyásunkkal találkoznak.«

A főpásztorunk ez az apostoli szeretete bizonyára megtalálja az utat papjai szívéhez. Akiknek jövőjéről ilyen atyai módon gondoskodott a főpásztor, nem szűnnek meg imaikkal ostromolva az eget főpásztoruk életéért, egészségéért.

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Hogyan kerültek a cigányok Európába?

Irta: Dr. Kmoskó Mihály.

Legyen szabad ezuttal e különös népfaj vándorlását vázolnunk, melyek sok viszontagság után azzal végződtek, hogy e durva nomádok, dacára alacsonyabb kulturájuknak, dacára a sok csapásnak, mely őket vándorlásaik közben érte, az Indus partjaitól egészen a Dunáig csaknem ezer évi kóborlás után a legkülönbözőbb népfajok lakta vidéken át keresztül tudtak furakodni és még mai nap is az európai civilizáció gunyjáról oly barbárságokat képesek elkövetni, hogy az ember szinte azt hiszi, álmodik s a tatárjárás korát éli.

A cigányok vándorlásának legrégebb nyomait arab és perzsa történetírók műveiből De Goeje, a kiváló hollandiai orientalista állította össze; foglalkozott velük Gutschmid is a nagy jeni nyelvész is, akinek cikkéből adjuk a cigányok vándorlására vonatkozó legfontosabb adatokat.

A cigányok őshazája az összehasonlító nyelvészet tanúsága szerint India nyugati része az Indus mentén fekvő Sindh és Pundsab. Legrégebb nevük Zott, vagy Dsatt; e néven nevezi őket Hamze Istahani és még a mai nap is Zott nevet viselnek. Damasskus környékén az állattenyésztéssel foglalkozó cigányok, akiket

Perzsiában luri néven neveznek. Hamza műveiből tudjuk, hogy Bahram Gnr, a keresztényüldöző perzsa király 12.000 Zottot Perzsiába telepített, akik ott mint muzikusok keresték kenyerüket. A cigány szó Goeje szerint a perzsa c'eng-ből származik és muzikust, táncost jelent; egy más értelmezés szerint a cigány szó jelentése: feketebőrű. Firdosi is megemlékszik a sahnáméban, a perzsa királyokról irt híres művében a cigányok bevándorlásáról és luriknak nevezi őket, úgy ahogy Perzsiában mai nap is nevezik a moret.

Mikor az arabok 640 körül Perzsiába betörték, a Tigris déli folyása mentén laktak és a háború kezdetén III. Jezdegert perzsa király oldalán harcoltak; de mikor látták, hogy a szászánidák (tudniillik a perzsa királyi dinasztia) hatalma hanyatlik és a «proféta» hadai a perzsa hadakra egyik csapás után a másikat mérik, az arabokhoz pártoltak, akik Baszra vidékére, vagyis a Tigris és Euphrat összefolyása mentén fekvő területre telepítették őket, ahol kedvük szerint loptak, raboltak és gyilkoltak. 669-ben Mu'awija chalifa egy részük az egykori Antiochia mellé telepítette. 710-ben egy más cigánykolónia került Indiából Délmezopotániába; ezeket Muhammad ibn-el Kasim eth-Thakafi. Sindh elfoglalója deportálta Kaskar vidékére, mert odahaza nem bírt velük. Ennek a kolóniának egy részét Walid chalifa ugyancsak Antiochia vidékére és Isauriába telepítette, utóbb még egy más cigány-

csoport került oda négyezer bölényvel. Legnagyobb részük mind a mellett Délmezopotániában maradt, ahol a Tigris torkolata felé evező hajókat megtámadták, kirabolták és amellet kolduláshól éltek (Tout cumme chez nous!) 830 táján Mamun chalifának sok gondot okoztak a morék. Most már nyiltan fellázdak és valóságos állammá szervezkedtek, melyben persze a nemcigányok aligha érezhették magukat jól. Hosszu harcok és huzavonák után a kalifa legyűrte ellenállásukat, egy részük Bagdatból északra deportáltatta, más részüket Anazarbosba (Kilikia) küldte bölényestől és purdéstól. Mikor Bardas Theodora császárnő testvére 855-ben Anazarbos városát elfoglalta, az odatelepített cigányokat bölényestől, tehensőtől feleségeikkel és gyerekeikkel együtt bycanci területre internálta; innen szakadtak Európába, amelyből a mi kontinensünk cigányai állítólag mind ettől az egy hordától származnak. 1370 körül Romániában, 1398-ban Morvában találjuk őket és 1417-ben karavánjaik már Nyugat-Európában tűnedeznek fel.

Látni való, hogy cigányaink, kivált a dánosiak méltó utódaik az egykor Zott-népnek; bizonyos továbbá az is, hogy nagyon kívánatos volna, ha e garázda népséget vissza lehetne valahogy toloncoltatni ősei hazájába, mert hogy barbárok gaz tetteit a humanizmus szent nevében tovább is rüdjük, annak igazán nincs értelme. Ha nem szoknak, szökjenek.

Valódi Panama-kalap 6 korona PFAFF-nál.

Az egész egyházmegye pedig őszintén kívánja, hogy *Szerecsányi* püspöknek még sok alkalma legyen hasonló nemes alkotásokkal örökíteni meg nevét az egyházmegye nagynevű főpásztorainak díszes sorozatában.

Dr V. Gy.

Ingyenes népoktatás. Apponyi tegnap nyújtotta be az elemi oktatás ingyenességéről szóló javaslatát.

A javaslat szerint az elemi oktatás a népiskolákban teljesen ingyenes. Még a törvényben megszabott harmincfilléres járulék sem szedhető. Csakis ötven fillér beiratási díj szedése lehetséges, de ez is csak a könyvtár javára. Szegény gyermekek ezt sem fizetik.

Bendelkezik a törvényjavaslat arról, hogy a községek és felekezetek által tartott iskolákban a tanítók nyugdíj-alapja, amely eddig a tandíjából fedeztetett, kárpótlásban részesül. E célra a kormány máris 700.000 korona befizetést biztosít. Kárpótlást ad a kormány a községi és felekezeti iskoláknak, de csak azoknak, amelyek megfelelnek az 1907. évi népiszkolai törvénynek. E szakaszban van megvédve hatályosan a magyar nyelv joga a nemzetiségi iskolákban. Akik a magyar nyelvnek ellenségei, azok kárpótlásban nem részesülnek.

A második javaslat, amely a gazdasági népoktatásról szól, elrendeli, hogy ama községek, amelynek lakói földműveléssel, állattenyésztéssel foglalkoznak s a tankötelesek száma ötven, kötelesek gazdasági ismétlő iskolát állítani. Ez iskolák látogatása teljesen ingyenes. Még beiratási díj se lesz.

A képviselőház pünkösdi szünete. A képviselőház pénteken kezdi meg a pünkösdi szünetet s majd csak a jövő héten szerdán fog ismét ülést tartani.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, június 1.

Elnök: Justh Gyula.

A mai ülés tíz órakor kezdődik.

Elnök bejelentések után Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszter; beterjeszti az ingyenes elemi népoktatásról és gazdasági ismétlő iskolákról szóló törvényjavaslatokat. Kéri a javaslatoknak a közoktatásügyi, pénzügyi illetve a gazdasági bizottságokhoz való utasítását.

A Ház ehhez hozzájárul.

Tolnay Lajos Szabó Károly felszólalásai után rátérnek az appropriációs részletes tárgyalására.

A javaslatot a Ház vita nélkül elfogadja.

A második tételnél **Toroczkay** Viktor báró szólal fel és kijelenti, hogy a szakaszt nem fogadja el.

Bozóky Árpád az ötödik szakasznál felhívja, hogy a törvényhozás által meg nem sza-

vazott adókat még az önkéntesen adózóktól sem szabad elfogadni.

Wekerle miniszterelnök: A Bozóky által felhozottakhoz, nem kíván most színtelen incidenszerűen állást foglalni. Ilyen mélyen járó kérdésben csak úgy melleleg, ötletszerűen kijelentéseket tenni, trivilitás. (Zaj a balpárton.) Tessék nyugodtan végig hallgatni. Zajongással közjogi és magánjogi vitákat eldönteni nem lehet. (Ugy van.) Ezzel a kérdéssel alaposan kíván még foglalkozni és azért kéri a Házat fogadja el az eredeti szakaszt amely a régi szakaszoknak megfelelően van megszerkesztve. (Helyeslés.)

Bozóky Árpád: Konstatálni kívánja, hogy a jelenlegi kormány az adók behajtásánál a darabant kormány nyomdokait követi. (Nagy zaj.)

Wekerle miniszterelnök visszautasítja az eféle inszinuációt. Az önként felajánlott adók elvagy el nem fogadása kérdésében nem lehet ötletszerűen kijelentéseket tenni. Csak aki őt meg nem érti, mondhatja azt, hogy ő a törvénytelen kormány eljárását követi. (Helyeslés.)

A szakaszt változatlanul elfogadják.

A lakberről szóló szakasznál **Vizy** Ferenc után

Becsey Károly a nyomozó lakbérviszonyok miatt a lakbérkerületek új beosztását sürgeti.

Wekerle miniszterelnök: A lakbérkerületek méltányos beosztását már eddig is sikeresen vitte keresztül s fogja vinni a jövőben is. Kéri a tételt elfogadását.

A Ház a tételt elfogadja.

A nyolcadik tétel

a honvédtisztek fizetésemeléséről szól.

Holló Lajos a szakasz mellett hosszasan beszél. A honvéd tisztek fizetés emelését elfogadja, mert reméli, hogy ezzel a helyzet tisztázásához járulhat hozzá. (Helyeslés.) A szónokot sokan üdvözlöik.

Elnök öt perc szünetet ad.

Szünet után.

Simonyi Semadam Sándor, **Nagy** György, **Gaál** Gaszton és **Kmetty** Károly felszólalásai után **Wekerle** szólal fel.

Wekerle miniszterelnök: Nem áll az amit itt felhoztak, hogy a delegáció a tiszti fizetések kérdéseivel kötve voloának. Erre nézve utal a magyar közjog statutumaira. Az a bizonyos ellentét közötem és az osztrák miniszterelnök között nem áll fenn. En nem a legénységi zsold felemelését kérem csupán, hanem a legénység élelmezésének javítását is. (Helyeslés.) **Nagy** György képviselő ur azt mondta, hogy nyugtassam meg a nemzetet, a tisztifizetések dolgában. A képviselő ur összetéveszti magát a nemzettel. (Nagy derűlttség)

Nagy György: Szépen becsülik meg a képviselői méltóságot.

Wekerle miniszterelnök: A képviselőség nem méltóság, hanem polgári kötelesség. (Ugy van.) Kéri a Házat nyugodjék meg a kormány működésében és fogadja el a szakaszt. (Helyeslés.)

Ezután a Ház nagy többsége a tisztifizetések felemeléséről szóló szakaszt elfogadta.

Az ülés 1 órakor még folyik.

Ezután az appropriációs javaslat minden tételét vita nélkül elfogadta a Ház.

Következett a büntető novella tárgyalása. **Kelemen** Sándor felszólalása után az elnök az ülést 2 órakor berekesztette.

Hogy segítsünk a vízhiányon.

Dr Károly Irén eszméje.

A vízvezetési bizottság múlt heti ülése óta a város, tanács is állandó gondjaiba vette a vizszolgáltatás kérdését. Ha így kezelte volna ezt a fontos kérdést ezelőtt is a város tanácsa, most már készen állana a vízvezeték kibővítése s nem kellene rettegni a kánikulában könnyen bekövetkező vízhiánytól.

Most már azonban hiában rekriminálunk, ezen nyáron már úgy sem vehetjük hasznát a kibővítésnek. Az lehet tehát egyedül célravezető, hogy az adott helyzetben miként vegyük elejét a könnyen bekövetkező veszedelemnek.

Erre vonatkozólag dr Károly Irén, a törvényhatóság és vízvezetési bizottság ezen nagy tudású, önzetlen tagja ezuttal is egy életrevaló eszmét vetett fel s azt tegnap írásban is beterjesztette a városi tanácshoz.

A tudós tanár kiszámította, hogy a vízműtelep gőzgépjének táplálására naponként 4—5 százezer liter víz szükséges s ezt a vizet jelenleg a vízvezetési kutakból, tehát a közönség használatára termelt vízmennyiségből veszik.

Igy maga az üzem a saját céljaira elvonja a napi termelés 8 százalékát a város közönségétől.

Dr Károly Irén felveti az eszmét, hogy ezen elég tekintélyes víztömeget miként lehetne elvonni az üzemtől s a közfogyasztásra bocsátani. A gépek táplálására szükséges napi 4—5 százezer liter vizet egyenesen a Körösből vegye a telep, akár akként, hogy ezt a gőzgép szivattyuzza csöveken át a nyílt Körösből, akár egy villamos motort alkalmazzanak, amely a nyílt folyóóól szállítsa a kondenzvizet a gépekhez.

Az így megtakarított víz naponként tízezer embernek nyújtana napi 50 liter vizet s a telep napi két teljes órai üzemét fedezné. Tehát ha felmerül is a teljes elzárás szüksége, naponként két órával kellene kevesebb időre elzárni a vízvezetékét.

Akadály a ezen eszme keresztülvitelének alig lehet, mert a Körös vize teljesen megfelel a gépek táplálására, hiszen a városi villamosmű a Pecéből, tehát hasonlíthatatlanul szennyezettebb vízből látja el a gépeket. A kérdés megoldása pedig oly egyszerű, hogy ha megvan a kellő jóakarát, nagyon rövid idő alatt, akár egy héten belül is meg lehet oldani. A vízmű kibővítését ez a kérdés nem teszi feleslegessé, mert csak szükségszerű expediens lenne, a mostani fenyegető baj elhárítására azonban a kondenz-

Az Érmelléki Kereskedelmi Részvénytársaság
borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

vizet a város továbbra is vehetné a Körösből mert kár erre a célra a kitünő szűrt vizet fogyasztani.

Mindenesetre érdeklődéssel várjuk, hogy mit szól ehhez az egységes életrevaló eszméhez *Farkas Kálmán* műszaki tanácsos. A város közönsége mindenestire elismeréssel adózik a kiváló tudósnak az ügyszereterért és buzgalomért, amelynek ezuttal is tannbizonyosságát adta.

*

Ezzel kapcsolatosan felhívjuk mi is a városi tanács, de különösen a polgármester figyelmét egy másik körülményre.

A tanács tagjai tiltakoznak az ellen, hogy a város maga pocskékolja a vizet. Itt egy újabb adat.

A városi mérték hitelesítő hivatal udvarán van egy bővizű kut, amely a Pecze közelsége és a központi temetődomb talajvíze folytán kimeríthetetlen. Azelőtt szivattyuskuton át nyerték ezen kútból a hordók hitelesítéséhez a vizet. Evekkel ezelőtt azonban a szivattyuskut elromlott, de a város nem javíttatta ki, hanem bevezettette a vízvezeték s azóta ezt a drága vizet használják a hordók hitelesítésére. Így naponta 3—600 hektoliter vizet elpocsékolnak, mert még locsolásra sem használják a hordókból kikerülő vizet. Igaz, hogy vannak napok, mikor nem hitelesítenek, de ez ritka s ha beköszönt a vízhiány, akkor is szüksége van a közönségnek a hitelesítésre.

Az így megtakarított víz is némileg pótolná a vízhiányt.

A kut helyreállítása pedig kevésbe, alig 100—120 koronába kerülne. Vagy lehetne egy kis villamos motort alkalmazni a hitelesítéshez szükséges víz előállításához. Természetesen ha ezt a dolgot is végig viszik a hivatalos retortákon, bekövetkezik a tél s talán a vízmű kibővítése is készre lesz, mire a megoldásra kerül a sor.

Lányi püspök a Mária-egyesületekről.

Lélekemelő, fenséges ünnepe volt vasárnap a prem. rendi főgimnáziumnak. A főgimnáziumi ifjúság körében Szilágyi Dózsa tanár vezetése alatt virágzó, áldásosan működő Mária-egyesületnek avatták fel új tagjait.

Az ünnepélyen Nagyvárad katolikus közönségéből számosan jelentek meg; a rend temploma egészen megtelt ájtatos közönséggel. Az ünnepély szentmisével kezdődött, melyet dr. Lányi József tinnini püspök mondott segédlettel; közben a felavatandókat megáldoztatta. Szent mise után a felavatandó ifjak az oltár elé járultak, Lányi püspök pedig az oltár előtt állva, mélyen átgondolt, remek beszédet intézett az ifjakhoz.

A püspök beszédje a kongregációk fontosságát fejtegette. Hithű katolikus ember ma vallásához való ragaszkodása miatt akárhányzor mellőzésnek, üldözésnek, gunynak van kitéve. A martirok kinhalálával felér az az egész életen át tartó gunyolódás és üldözés, melyben ma katolikus hívőnek része van.

Az iskolából kicsapott, másutt zöld ágra vergődni uem tudó éretlen alakok valósággal sportot üznek a katolikus vallás üldözéséből. Másrészt ott van az élet a maga ezer, bűnre vivő alkalmával, az egyre jobban elharapódzó szennyirodalom, amely valósággal megmetyeljezi a fiatalokat, ez ellen nem képes más megővni

az embert, mint a lélekben gyökerező, rendületlen, mélységes vallásosság. Ez tudja kiválasztani a tudományos álarc alatt előadottakból az igazságot, ez óv meg a vallást, hazát, erkölcsöt legázoló áltudomány metelyétől. A vallásosságnak erős oszlopait építi meg a Mária-Egyesület. Azokhoz a tanításokhoz, melyeket az Egyesületben lelkes tanárunktól hallanak, maradjanak hűvek egész életükön át. A magyar ifju büszkén áll Szűz Mária lobogója alá: az alatt a zászló alatt küzdöttek őseink, legutolsó dicső szabadságharcunkban Szűz Máriás lobogók lelkesítették honvédeinket diadalmas csatára — ezt a diadalmas harcot kell megvívni ma a vallásüldöző, hitetlen iránynyal, erre vérteti tel az ifjúságot a Mária-Egyesület. Büszkén álljanak tehát a Mária-kongregáció tagjai közé; olyan elődök nyomaiba lépnek, mint Pázmány Péter, a biboros magyar Cicero és II. Rákóczi Ferenc, a nemeslelkű fejedelem. Ők hűvek voltak a Mária-Egyesületben hallott igazságokhoz és boldogan tértek meg küzdelmes élet után Istenhez; példájuk vezesse az egyesület mostani tagjait is tökéletes keresztény katolikus életre.

A beszéd, melynek itt csak tömör vázlatát adjuk, mély hatást tett a hallgatóságra. A felavatandó ifjak letették a fogadalmat. A püspök ezután az oltár elé tett székbe ülve, égő gyertyával kezükben, elébe térdelő fiúiskának mellére tűzte az egyesület jelvényét, majd egyenkint megáldva, főivette őket a kongregációba. Az ünnepélyes tagfelvételt Te Deum zárta be.

A szertartás után megható, kedves, családias jelenet játszódott le Szilágyi Dózsa hit-tanár egyesületi pracsos szobájában. Terített asztal mellett gyűltek össze a felavatottak s köztük költötte el reggelijét. Lányi püspök is. A püspök jósága, szivessége, közvetlen modora valósággal szívéhez láncolta a boldog kis gyermektársaságot. Onkéntelenül is az üdvözítő szavai jutottak az ember eszébe: engedjétek a kisdedeket hozzám jönni . . .

De mély hatást tett az egész ünnepély minden felnőttre is. Lányi püspöknek vallásos és bazafias érzéstől lángoló, férfiasan egyenes szavai lélekből fakadtak és lélekhez szóltak. Ez a beszéd, az ébredő katolikus öntudat riadója, feledhetlen marad minden résztvevő emlékezetében.

Uj földbérlo szövetkezet Biharmegyében.

Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter a napokban jelentette be az országgyűlésen, hogy a földbérlo szövetkezetek tárgyában külön törvényjavaslatot szándékozik készíteni.

Ez a miniszteri ígérlet a földbérlo szövetkezetek jelentőségének legigazibb elismerése. A földbérlo szövetkezetek képezik azt az alakulást, amely a tulajdon sértetlen megóvása mellett lehetségessé teszi, hogy a kis emberek tömegesen földhöz jussanak. Az ilyen szövetkezeti bérlet sokkal megfelelőbb és üdvösebb a parcellázó bankok által nyereszkesedési célból magasra hajtott vételárak busás kamatja és költsége. Ha a bérlo eleget tesz a szerződésben kikötött kötelezettségeinek, a földet el nem veszik tőle, míg a parcellázás útján szerzett ingatlan vajmi gyakran kerül újra adósággokgrt. A szövetkezet tagjai korlátlanul és egyetemlegesen, egész vagyonukkal felelősek lévén a bérszerződésért, egymást saját érdekükben is ellenőrzik, munkára serkentik. Az elő-

nyók egész sorozata kapcsolódik a szövetkezeti alapon létesült bérletekhez, a melyekben a jövő gazdasági életének egyik nagyfontosságú tényezője bontakozik ki szemünk előtt.

A nagyvárad i. sz. püspökség már tavaly létesített egy bérlo szövetkezetet Mezőgyán községben, az ott lévő Kéza-pusztán. Ez volt az első bérlo szövetkezet az országban, melynek sikere iránt nagy volt az érdeklődés az ország gazdaköreiben. A mezőgyáni kezdeményezés beválván, a i. sz. püspökség uradalmain most már a második bérlo szövetkezet alakult meg.

Mezőkeresztes község mellett van a püspökségnek »Cserepes« nevű birtoka, 500 holdnyi terület. Ennek a bérlete lejár 1910. január 1-én. Dr. Szemrecsányi Pál püspöknek a kis emberek iránti atyai jóindulata folytán ezt a birtokot most a mezőkeresztesi kisgazdák fogják bérbe venni, szintén szövetkezeti alapon.

Vasárnap délután alakult meg a szövetkezet. Az alakuló közgyűlés céljaira Mezőkeresztes előjárósága átadta a község háza tágas közgyűlési termét s a közgyűlésen megjelent a községi jegyzője és főbirája is.

A szövetkezeti tagok kérése folytán a közgyűlés vezetésére kiutazott dr. Krüger Aladár, a i. sz. püspökség uradalmi ügyésze. Hetvenkét gazda, a szövetkezet valamennyi tagja megjelent. Dr. Krüger Aladár megnyitó beszédében rámutatott a bérlo szövetkezetek gazdasági, erkölcsi, társadalmi és nemzeti jelentőségére, figyelmeztette a szövetkezeti tagokat, hogy itt komoly, férfias munkára egyesültek, népszerű modorban kifejtette a szövetkezésben rejlő hatalmas erőt, aztán Isten áldását kérve a szövetkezet munkálkodására, a gyűlést megnyitotta s felhívta a tagokat, hogy maguk köréből elnököt és jegyzőt válasszanak. Elnökké Szotter Imre gazdát, jegyzővé Petrássевич r. kath. tanítót választották. A közgyűlés ezután kimondta a »Mezőkeresztesi Kisbirtokosok és Földművelők Földbérlo Szövetkezetének« megalakulását, az előterjesztett alapszabályokat elfogadták, az igazgatóságot, felügyelő bizottságot, pénztárnokot és jegyzőt megválasztották. A közgyűlés a legnagyobb rendben folyt le.

Bokányi kudarca.

Egy-két évvel ezelőtt, amikor még a szocialista agitátorok selymes szavaikkal fátyolt birtak borítani terveikre és cselekedeteikre és amikor a józan munkás egy bebeszélte meggyőződésből azt hitte, hogy az agitátorok krisztusok, akik véres verejtékkel keresik a kenyeret és áldozatokat hozva jelennek meg a napi munkában elfáradt emberek között, hogy tanítsák őket és reményeket csepegtessenek beléjük, akkor járt itt Nagyváradon Bokányi Dezső. Ugy fogadták őt akkor, mint egy szép jövő apostolát.

Változtak az idők. A nép terhe súlyosabb lett s lassanként a bebeszélte meggyőződésből ébredezni kezdtek a munkások és ma már ott állunk, hogy az akkori nagy tábor demokrata leolvadt tizedrésznnyire. Bokányi bevonult megint Nagyváradra és ekkor a régi fanatizált tömegnek egy gyöngye roncsát találta itt. Egy pillanatra elsápadt, megijedt a tábortól, attól, hogy az a selymes szóból fonott látvány elszórt s ő úgy áll a munkások között, mint akit felismertek, mint akitől kijózanodtak.

Nem jött zavarba Bokányi. Ugy tett, mintha nem vett volna észre semmit. Kiment

a Rhedey-kertbe és ott a 300 főre tehető, még nagyobbára éretlen gyermekereg előtt beszédet tartott. Elhozta magával az agitátorok szóbeszédének minden rafinériáját, amiről azt tudta eddig, hogy azoktól a nép lelkesül s hogy képes tőlük még sztrájkolni is. Es a selymes szavak csak csengtek, de semmi mást nem tettek.

Beszélt az általános választói jogról. Eddig még senki sem tudja, hogy milyen lesz a választói jog és Bokányi tudja legkevésbé, de azért úgy beszélt róla, mint olyanról, amivel mellőzve lesz a nagy sereg munkásság, amivel kiliesznek játszva s ami ellen már most kell szervezkedni. Gyűlöletet hozott a kormány ellen és ezt nem sikerült neki elhinteni. A műhelyek belsejére pályázott, hogy ott kell dolgozni, politikát csinálni, ott kell szervezkedni a választói jog reformja ellen.

Nem lelkesedett a kis csapat sem, amely végighallgatta a beszédet. Látszott a megjelenteken, hogy nem az ügy s legkevésbé Bokányi hozta őket össze, hanem csak azért jöttek el, mert nem tudták másutt agyonütni a vasárnap délutánt. Különben miért maradtak volna el azok, akik nem jöttek el?

Bokányi délben jött s alig végezte el beszédét, már is ment. Bizony fájhat is az, mikor egyszerre látjuk, hogy a szédi ő magasságból a porba hullunk alá. Amikor felrakott pávatollaink alól kilátszik a verébtoll és ezt észreveszik, akkor bizony legjobb menekülni. Annál is inkább, mert 12000 korona évi jövedelemben ez nincs telvéve. Így van ez, Bokányi Dezső! A munkásoknak kenyér kell ma, nem mézesmadzag. Ha pedig érdekes dolgokat akar hallani, akkor olvassa a Nick Cartert és még csak nem is kerül 12000 koronájába.

UJDONSÁGOK.

* **A pápa jubileuma.** A főváros katolikus polgársága vasárnap nagy és fényes ünnepek keretében kettős jubileumi ünnepet ült. X. Pius pápa pappá szenteltetésének ötvenedik évfordulója esett vasárnapra s ugyanakkor volt ötven esztendeje a lourdesi szent Szűz megjelenésének is. A pápa tiszteletére délelőtt a Katolikus Kör disztermében és az angolkiasszonyok zárdájának udvarán diszeládások voltak, s a lourdesi szent Szűz tiszteletére délután körmenet és a Szent-István bazilikában szent beszéd. A Katolikus Kör disztermében nagy és előkelő közönség gyűlt össze az ünnepre. Ott voltak Erzsébet Amália királyi hercegnő képviselőjében Szegedy Gina udvarhölgy gróf gróf Zichy Nándor és neje, Radnay Farkas és sipeki Balás Lajos megyéspüspökök, Molnár János apát és országgyűlési képviselő, Walter Gyula esztergomi prelátus, Burány Gergely csernai premontrai prépost, Breznay Béla egyetemi tanár, Szinnyey-Merse Pál, dr Saly Rezső, Szögyény Ferenc, a Ferenc József-intézet kormányzója, gróf Zichy Gabriella, Erdődy alezredes és családja, Szlatinyi Ferenc fővárosi számtanácsos és neje, számos katonatiszt, Bíró Ferenc és Logmayer jezsuita páterek vezetésével a kalocsai Stefanacum internátus 50 egyenruhás növendéke és még számosan. A délutáni körmenet alkalmával a Lipótvárosi Kaszinó épülete tünt ki gyönyörű dekorációjával és lobogódiszével. — A pápa távirati bucsut küldött mindazoknak, akik az ünnep díszéhez járultak.

* **Dr Károly Irén miniszteri biztos.** A vallás- és közoktatási miniszter dr Károly Irén tanárt, a nagyvárad premontrai rendház köztiszteletben álló jeles tagját, a váci katolikus főgimnázium érettségi vizsgálatához miniszteri biztossá nevezte ki.

* **A vízmű kibővítése.** A vízvezetéki telep kibővítéséhez szükséges földterületek ügyében tegnap volt az egyezségi tárgyalás a területek tulajdonosaival a városházán. A várad-velencei r. kath. plébániával, illetve a püspökség képviselőivel az egyezség békés uton sikerült, azonban a Popa örökösökkel meghiusult az egyezkedés. — A városi tanács csütörtökre rendkívüli közgyűlés összehívását határozta el. Ez alkalommal bejelenti az egyezkedési eljárás eredményét, s javasolja, hogy a várad-velencei plébánia területére fogadja el a törvényhatóság az egyezséget. A Popa örökösökkel szemben pedig a bírói kisajátítási eljárást vegye igénybe, kérje a minisztertől a kisajátításra az engedélyt s az összeget helyezze bírói letétbe. Hatalmazza fel egyben a tanácsot, hogy a vízmű kiépítésére a pályázatot meghirdesse.

* **A felületesség áldozatai.** Berettyóújfalun határában borzalmas módon lelte halálát két gyermek. Vasárnap délelőtt Hoffmann János 12 éves gyermek, aki az állami gyermekmenhelyről Buja Jánoshoz lett kiadva gondozás végett, a templomba ment. Utközben találkozott Balogh Lajos szintén 12 éves kislival s mindketen fürödni mentek. A község határában az állomás mellett a múlt évben kutat ástak, melynek fölösleges vizét egy másik mély gödörbe vezették. A kut elkészült, azonban a fölösleges gödör betöméséről nem gondoskodtak. A gödör létezéséről nem tudott senki, mert vízzel volt megtelve s felette egy nyitott árok vezetett el, melynek vize egyszínű volt a gödör vizével. A gyermekek ebbe a folyóba mentek fürdeni s eközben jutottak el a fent leirt gödörhöz. A két gyermek nagy vigan fürdött összefogózkodva csapták a vizet, amikor egyszerre mindketten eltűntek, elnyelte őket a vízzel telt gödör. Az esetnek szemtanúi is voltak, azonban mire a két gyermeket felszínre tudták hozni, azok már halottak voltak. A vizsgálat annak telderítésére, hogy kit terhel a felelősség, meg lett indítva.

* **Az önálló magyar jegybank.** Fried Ferenc törvényhatósági tag indítványt adott be Nagyvárad város törvényhatóságához, hogy irjon fel a kormányhoz és országgyűléshez az önálló magyar jegybank felállítására iránt. A városi tanács véleményt kért az indítványra a nagyvárad kereskedelmi és iparkamarától. A kamara a legmelegebben ajánlja az indítvány pártolását s kifejti, hogy az önálló jegybank egyik legerősebb alapfeltétele a magyar ipar fejlesztésének.

* **A járványkórház élelmezése.** A nagyvárad városi Szent László járványkórház új gondnoka: Tóth Béla a kórház élelmezését házikézelésbe vette. Az új rend második hónapjáról dr Berkovits Miklós tb. főorvos most tett jelentést a tanácshoz s a legnagyobb megelégedésének ad kifejezést, mert azonfelül, hogy a betegek élelmezése kitűnő, jelentékeny megtakarítást is értek el.

* **A gazdasági egyesület Londonban.** A londoni kiállítás tudvalevőleg Magyarországban igen sokan fognak jelen lenni s ott nagyobb tanulmányokat fognak végezni. A tanulmányuton a megyei gazdasági egyesület is képviselteti magát és pedig O. M. G. E. ke-

retében Ott lesznek Eszterházy László gróf, Miklós Ödön nyugalmazott államtitkár, Szilassy Zoltán O. M. G. E. igazgatója, Eröss Rezső, Telegdy József, Földes Béla, Réti Kálmán stb. Az indulás Budapestről fog történni június 13 án.

* **Árlejtés Pece-hidakra.** A Pece-szabályozás munkálata nagy erővel halad a városon kívül levő alsó szakaszán a pataknak. A szabályozás folytán három vasbeton-hidat építenek, amelyekre tegnap tartották meg a városházán az árlejtést. Négy ajánlat érkezett be: 1. Melocco Péter budapesti cég 3 százalék engedményt tett s a három hidat 16000 koronáért hajlandó megépíteni; 2. Ince Lajos és társa 18750 kor., 3. Rosenberg Izso 20600 kor., 4. Kemény Manó cég 18900 koronáért építenék a három hidat. Tehát a Melocco-cég tette a legelőnyösebb ajánlatot.

* **Gyurkovits Kornél temetése.** Tegnap délelőtt óriási részvét mellett, nagy gyászpompával helyezték örök nyugalomra néhai Gyurkovits Kornél nyug. kir. főmérnök holt tetemeit. A diszes érckoporsót eborította a remek koszorúk özöne. A temetésen a város intelligenciája nagy számban vett részt. A gyászszertartást Imrik S. Zoltán plébános végezte segédlettel. A háznál tartott beszentelés után az olasz plébánia-templomba vonult a gyászmenet, ahol gyászmise volt. Az elhunyt kiváló férfit az olasz-i temetőbe helyezték az anyaföldbe. A diszes temetést Weiszlovits Lajos temetkezési intézete rendezte.

* **Öngyilkos svájci szökevény.** Tegnap délelőtt a szőlőhegyen a Kecskeméti-téle szőlő kuglizójának végén egy gerendán felakasztva találtak egy embert. A hullát Juhász Gyula máv. tisztviselő találta meg, aki levágta a kötélről s az esetről értesítette a rendőrséget. A helyszínen megjelentek dr Mayer László városi tisztiorvos és Vass Károly rendőrelőőr. A megtartott vizsgálat során megállapították, hogy az öngyilkost Kadits János svájci illetőségű 74 éves ember. Kuch községből szökött el ezelőtt 8 évvel. Svájcban jövevény cukrászdája volt azonban egy rossz spekuláció folytán megbukott. A hatóság pedig ott szigorúan bünteti az ilyen egyéneket azért volt kénytelen megszökni. Nagyváradon 4 éve tartózkodik s itt Kecskemétinek kegyelméből tengette életét. Allandóan félt attól hogy felfedezik kilétét s akkor kiszolgáltatják a svájci hatóságnak. Ettől való félelmében már egyszer öngyilkosságot is akart elkövetni. Akkor egy borotvával felmetszette ereit, azonban tettét még ideje korán észrevették s így megtudták menteni. A félelem azonban ezután sem múlt el s tegnap reggel mikor nem vette észre senkisémet a kuglizó egyik gerendájára felakasztotta magát. A hullát a hullaházba szállították.

* **Halálozás.** Uzv. Sutár Ferencné sz. Belus Róza élete 55-ik évében elhalt. Temetése tegnap délután ment végbe nagy részvét mellett.

* **Fényes új műsor az Edisonban és a Bazár-kertben.** A nagyvárad közönség hónapokon át megszokta már, hogy kedden és pénteken finom, izléses, kedves meglepetésben részesítse az Edison színház, amely e napokon mutatja be új műsorát. Most, hogy az esti előadások a szép Bazár udvarkert hűs lombos fái alatt vannak, állandóan óriási és előkelő közönség gyönyörködik a mindig érdekes mozgófényképek pazar sorozatában. Ma, kedden ismét nagyszerű meglepetéseket hoz az új műsor, amelyben a következő számok szerepelnek: A pap leánya. (Dráma.) Vadászat a férfiak után. (Bohózat.) A pokol kovácsai. (Színes látványosság.) Az agglegény kalandja. (Bohózat.) A hűlen feleség. (Dráma.) Az örök jég. (Természet

után.) Vigyázz, jön az uram! (Bohózat.) A kis matróz. (Dráma.)

* **Legújabb látványosság.** Nagyváradon a városháza közvelel közelében lévő *Körösparti Komló kert vendéglő*, amely teljesen újonnan átalakítva megnyitott. A vendéglő csaknem egyetlen a maga nemében. A Körös partján van, pör, meleg nincs, de van 10 komló lugas (kedvezőtlen idő esetén tágas, fedett helyiségek) tündéres kivilágítás, kitűnő borok, kőbányai csapolt sör, jó magyar konyha. — A vendéglős *Bors János*, — ki régi jó ismerőse a nagyváradai közönségnek, — ezeken felül még elsőrangú cigányzenével és katonazene, automatával is mulatítja a közönséget.

x **Legdivatosabb nemes és szalma kalapok három koronától kezdve REICHARD áruházában kaphatók.**

x **MOLNAR H.** Bömer-téri cukrászdájában állandóan 2-szer naponta friss Mignon kávéhoz való sütemények és tea-sütemény kapható. Telefon 395.

SZÍNHÁZ.

A megváltás felé.

Nem kifogásolja azt senki, hogy a napjainkban felszínre lévő társadalmi kérdés a színpadon is megszólaljon. Az sem elítélhető ha a feltörekvő elemek kívánságai a színpadon is tért foglalnak. Mindezekhez azonban a színpad részéről egy feltételt kell kitűntetni: hogy az a megszólalás legalább is irodalmi formában történjék, a színpadra vitt műnek legyen valamelyes minimális irodalmi értéke.

Garami Ernő »szociális« drámájában az irodalmi becs legparányibb nyomát nagyító üveggel sem lehet észrevenni. Ennél silányabb drámát még nem adtak Nagyváradon, pedig nem egyben volt részünk. Nincs benne más, mint a Népszava valamint ismerős vezércikkeknek egy csomó frázisa; ez pedig vajmi gyenge tartalom. A szereplők örökösén vagy sirnak vagy a színpadot és a nézők dobhártyáját hasogatják kiabálásukkal. Tessék elképzelni: az egész második felvonás alatt tolyton villámlik és menydörög (jó, hogy Erdélyi csak a zenekart vitte el előre Gyulára, a menydörögést itt hagyta) s ezt a zsvajt kell az örökké szavaló szegény szereplőknek, a szó szoros értelmében tudósítaniok. Nem csoda, ha szegény Angyal Ilka belehal a pokoli zsvajjba. Sik Rezső csak a 3. felvonás végén hal meg, de addig is minden felvonás végén elájul és elvágódik; egyszer keresztben, másszor hosszában. Ezek a »drámai hatás« legfőbb eszközei. Nem csoda, ha a közönség a leghatásosabbnak szánt jeleneteknél hangosan felkacagot, a mi annyira ragadós volt, hogy egyszer az öklüket rázó és deklamáló összes szereplők is kénytelenek voltak egyszerre hátat fordítani a nézőtérnek és úgy nevetni. Ma Garaminak az volt a szándéka, hogy az örökös elvtársi deklamálást nevetségessé tegye, hát az kitűnően sikerült neki. Pedig nem ez volt a célja: egy becsületes, istenfélő és munkás csizmadiában akarja kimutatni, hogy a régi elvek maradtak, romlálshoz vezetnek, ellenben két szátrájkoló, a ki hat hét óta lopja a napot, az az ideál, a tökéletes ég, a megváltás pedig a forradalmi szociáldemokrácia. Ma az efféle harcias harsogásokra csak kacaj volt a válasz, hát az is elég kritika.

Az előadás nem sokkal állott a darab fölött. Beregi úgy harsogott, mint a Behemód-sárkány. A karzatra felvonult szakszervezeti

fiatalok meg is tapsolták nem egyszer. Egyéb tapsolni valót ugysem találtak Garami remekén még a legifjabb jinasgyerekek sem. Voltaképp az egész darab csak Beregi deklamálásából, öklének a rázogatózásából és az öreg csizmadi (Sik Rezső) kétségkedéséből áll. Kettőjük közül Sik Rezső alakításában volt művészebb érzés. Rokonszenves, érző alakot tudott csinálni szerepéből, a mi ilyen gyatrán megírt darabnál kettős érdem. Tóth Elek, Hevesi Mariska, Angyal Ilka, T. Pogány Janka teljesen színtelen szerepekben voltak kénytelenek staffagen szolgálni.

A darab üressége, silányága meglepte azokat is, a kiknek tetszeni kcart. De általánosan meglepett mindenkit, hogy a színház ilyen gyatra valamivel zárja az évadot, rendes bérletben. A Garami stílusgyakorlatával megnyomorított B-bérlők nagy része el se ment az előadásra, de a kik elmentek, azok sem fognak sietni tömeges köszönetnyilvánítással.

—r.

TÁVIRATOK.

A branyicskói emlékmű leleplezése.

Lőcse, június 1. A szepesváraljai temetőben nyugvó branyicskói hősök sírján az emlékművet tegnap leplezték le. Günther igazságügyminiszter jelenlétében. Az emlékműre sok koszorút tettek. Csáky Albin gróf a főrendiház nevében tett le koszorút.

Vasuti balesetek.

Székesfehérvár, június 1. A Pragerhofból jövő 205. számú személyvonat vasárnap délután fél 5-kor Szemes állomás előtt eddig ismeretlen okból kisiklott. A mozdonyt követő kalauzkocsi, két podgyász és postakocsi összezuzódott, egy személykocsi megrongálódott. A vasuti személyzet közül csak Ganzl Adolf kalauz a lábán szenvedett súlyosabb sérülést.

Ugyanezen vonalon Szabadbattyán állomáson kisiklott a 244. sz. tehervonat 6 szénnel megrakott kocsija. Emberéletben nem esett kár.

Gyilkosság Párisban.

Páris, június 1. A szombatról vasárnapra virradó éjjelen borzalmas gyilkosságot követte el Párisban. 4 betörő, köztük egy asszony meggyilkolták Steinhil Adolf festőt és anyósát, feleségét pedig veszedelmesen megsebesítették. Mind a három nyakára vékony zsinórt csavartak, azzal fojtogatták s szájukat betömtek. Az első kettő meghalt, a festő feleségének sikerült a szájába tömött vattát kilöknö. A rablók minden ékszert és 7000 koronát elraboltak. A tetteseknek semmi nyoma sincs.

Leégett falu.

Budapest, június 1. Hajasad községben tegnap tűz ütött ki, mely óriási pusztítást vitt véghez. Elpusztult 40 ház s a református templom.

EGYESÜLETEK.

A Szigligeti Társaság közgyűlése.

A Szigligeti Társaság folyó évi június hó 14-én (vasárnap) délelőtt 11 órakor a városháza kistermében tartandó évi rendes közgyűlésére.

A közgyűlés tárgysorozata:

1. Főtitkári jelentés az 1907 ik évről.
2. A számvizsgálóbizottság jelentése a pénztáros 1907-ik évi számadásáról és az 1907 ik évi mérlegszámla előterjesztése.
3. Az 1908-ik évi költségelirányzat megállapítása.
4. Jelentés az 1907 ik évben meghirdetett pályázat eredményéről.
5. Esetleges önálló indítványok, melyek azonban a jelen közgyűlési meghívó közzététele után legkésőbb 3 napon belül az elnökhöz írásban adandók be.

A közgyűlésen a Társaság minden tiszteletbeli, rendes és alapító tagja résztvehet.

Nagyvárad, 1908. május 31-én.

Rádl Ödön
társ. elnök.

Z E N E.

A zeneiskola hangversenye. A Nagyváradai Zeneiskola vasárnapi hangversenye nagy érdeklődés mellett, igen szép sikerrel folyt le. Különösen érdekessé tette a hangversenyt egyik kiváló zeneértő-család, a Mazalik-család tagjainak szereplése. A család felnövekvő fiatal sarjai az ősszel szétszóródnak; ez alkalommal talán utóljára szerepeltek együtt. A közönség zajos tapsokkal jutalmazta úgy az ő, mint a többi szereplő sikerült zeneszámaikat.

Igazságszolgáltatás.

A békésmegyei közeleti harcok epizódjai.

Békésmegye korhadtt, tarthatatlan közéletében már régóta forrong izzik a hangulat. Az inkompatibilitás átkos fekélye néhány higgadtan gondolkodó, szellemes ember lelkéből a legélesebb visszatetszést és megbotránkozást váltotta ki, s a jobbak szövetkeztek a corrucciótól miázmás levegőjű közélet megtisztítására. Ennek a csekélyszámu, de lelkes csoportnak az élére áll dr. Berényi Ármán, aki a megyegyűléseken és minden téren éles kritika tárgyává tette a megyei tisztviselők álláspontját és azon helytelen magatartását, hogy állásukkal inkompatibilis hivatalokat töltenek be, persze bőséges tantemek és tiszteletdíjak mellett. Az éles, de igazságos kritika nyomán persze erős reakció támadt, amelynek a képviselői minden utonmódon támadták és lehetetlenné akarták tenni a nagyon is kényes hurokat pengető embert. Legélesebb hangon rontott neki a »Békésmegyei Közlöny« amelyben Palatinus József tollából gyors egymustánban a Nógrádi et comp-stilusában megírt cikkek egész légioja ontotta a válogatottnál válogatottabb sértések egész örönet Berényire.

A nagyváradai kir. törvényszék esküdtbirósága a tegnapi nap folyamán dr. Csulyok Béla elnöklete alatt tárgyalta az ügyet, Szentlélek László és Korn Lajos szavazóbírák közreműködésével.

A tárgyalás folyamán a vádlott előadta, hogy a bűnösöket nem a saját instituciójából, hanem mások rábeszélésére írta, mert azt hitte, hogy ezzel a közérdeknek tesz szolgálatot és mert erkölcsi kötelességének tartotta, a megye reputációját szerinte alaptalan és jogosulatlan támadások ellen megvédeni.

Hibáját és tévedését azonban belátja és hajlandó bocsánatot kérni a sértettől ha ez a vádat visszavonja és kérte a beidéztet tanúk kihallgatásának a mellőzését. A sértett a felajánlott bocsánatkérést olyan súlyos sértésekért megfelelő elégtételként nem fogadta el, képviselője dr. Dénes Sándor pedig a bizonyítás kiegészítését kérte. A törvényszék azonban az indítványt ejtette, mert a vádlott beismerése főlegessége tette a bizonyítást. Ezután a perbeszédre került a sor, majd a késő esti órákban az esküdtek meghozták marasztaló verdiktjüket, melynek alapján a törvényszék Palatinus Józsefet nyomtatvány utján elkövetett négyrendbeli becsületsértés vétsége miatt 50 korona fő- és 10 korona mellékbüntetésre ítélte és kötelezte a B. K. mindenkori kiadóját arra, hogy az ítélet jogerőre emelkedése után a lap legközelebbi számában egész terjedelmében, indokolással együtt közlétegye. Az ítélet ellen a vádlott semmiségi panaszt jelentett be.

A bankógyár csődje.

A könnyen hívő, tapasztalatlan emberek együgyűségét körmönfont rafinériával aknázták ki néhány vállalkozó szellemű jeles egyéniség, akik Tapaszi, Szabó és Főhnteder cég alatt jövedelmező bankógyárat tartottak fenn, a melynek az üzleti gócpontja Nagyvárád volt, a tulajdonképeni üzletek azonban a vidéken történtek. Azzal a régi fogással, hogy jó pénz helyett öt-hatszor annyi hamisat adnak, rengeteg pénzt kicsaltak a rászédett emberektől, többnyire jámbor, kővérbugyellárisu vidéki atyafiaktól, akik persze várhattak a sok bankóra. Végre is megunták a sok hiábavaló várakozást és feljelentették a ravasz bandát.

Idétközben azonban a panaszosok legnagyobb része visszavonta a vádat, csak Molnár Imre és Majoros Bálint tartották fenn. Az ügyet tegnap tárgyalta Millye Gyula elnöklete alatt a nagyváradi kir. törvényszék büntető bírósága, Dr. Lánzy József védő szép, jogi érvekben fejtegette az elévülés fenállását, mert a panaszosok csak novemberben tettek följelentést. Tapasziék ellen, holott a csalás májusban történt.

Dr. Váry Albert alügyész közvádoló ennek alapján elejtette a vádat s a törvényszék a jeles triumvirátust fölmentette. Az ítélet jogerős. Molnár Imre és Majoros Bálint nem nyugadtak bele az ítéletbe, hanem átvették a vád képviselőjét. Az ítélet után a vezérigazgató urat és társait szabadlábra helyezték.

SPORT.

Céllövés.

A nagyváradi polgári lövöldében folyó évi május hó 31-én vasárnap délután tartatott meg az idei Király-lövészlet. Városunk céllövői és a nagyváradi polgári lövészegylet tagjai nagy számban vettek részt ezen ünnepélyen.

A lövészletnél a kilőtt 690 lövés közül kört talált 396. Felhasználás szerint 2180 kör, 77 tarack és 29 mélylövessel.

12-ös körbe lőttek: Rimler Károly 1, Vomácska 1 és Kálmán Sándor 1.

11-es körbe lőttek: Mezey Mihály 4, Vomácska József 9, Kálmán Sándor 5, Rimler Károly 2, Krauer Károly 5, Kelen Béla 1.

Taracklövés: Vomácska József 20, Mezey Mihály 16, Rimler Károly 15, Kálmán Sándor 11, Krauer Károly 16, Bügler Gyula 3, Kelen Béla 2.

A folyó évre »Király-lövész« mint a megnyitáson legmélyebb lövő Kálmán Sándor lett, ő kapta a diszes »Király-lövész« jelvényt.

Dijakat nyertek.
Mélylövésre: Aranydíjat Rimler Károly. ezüstdíjakat: Vomácska József és Mezey Mihály.
Körlövésre: Aranydíjat Rimler Károly, ezüstdíjakat: Vomácska József és Kálmán Sándor.

REGÉNYCSARNOK.

TÉVUTON.

Regény.

Írta:

ALESSANDRO SCARPA.

(Folytatás.) (67)

VII.

Valaki okvetlenül megleste Zinkát és Sempályt a holdfényes éjjelen tett sétájok alatt, vagy pedig, a tábornok elővigyázata dacára, utólag tudomást szerzett róla; bizonyítéka ennek egy utálatos cikk volt, mely egy francie nyelven szerkesztett római lapban a bál utáni pénteken megjelent.

A cikk címe volt: »Füzértánc a holdfénynél.«

Zinka pontos és élethű leírásával kezdődött, »St...l Z...a kisasszonynak az osztrák követség egy titkára nővérének« nevezve őt s a feltűnésre hivatkozott, melyet a gróf Ilseberghéknél adott élőképek alkalmával, mint Jeanne Grey-kép keltett; igen tehetséges kalandornőnek, Róma egy hivatásbeli szépségének nevezte és több kudarcott vallott kísérletéről tett említést, melylyel a hercegi korona után halászott; oly kísérletek, melyek egy holdfénynél tett sétában értek tetőpontjukra, melyre a római elite-társaság egy bálja szolgáltatta az alkalmat s mely a merész va banque játék oly oly esetével gazdagította a római Chronique scandaleuse-t, melyhez hozzá foghatót még nem jegyzett fel soha. »El fogja-e nyerni ezuttal az érdem az ő koronáját, alkalma lesz-e a »High Life«-nek legközelebb egy nagyvilági Hymen-hirt közölni... ez a jövő titka marad.

Ezzel végződött a cikk.

A »High Life« — ez volt az említett szép cikkel dicsekedhető napilap címe, — rossz hírű lap volt, mit az egész társaság elítélt, annak nagy része csak titokban tartott és még nagyobb része a kellő megbotránkozással és lenézéssel azért mégis elolvasott.

Amaz végzetes pénteken a »High Life« az utolsó példányig elfogyott. Még napszállta előtt Zinka neve minden ajkon volt.

Es Róma, mit mondott Róma, a római társaság a cikkhez? ... Lady Julia sirt, tehát ivott s lefeküdt; Mr. Ellis azt mondta; »shocking?« arról biztosította nejét, hogy meg van győződve Zinka ártatlanságáról és hogy biztosan győzni fog az álnok rágalmonkon, — mire higgadtan átment közömbös tárgyakra és álló két órán át egy különös nehéz futamot gyakorolt a concertinán.

Bräurék, Sterzlék ama már említett földijeik, kik részben felvétettek ugyan a római társaságba, azonban a fényes Brancalone-féle bálba nem voltak hivatalosak, leginkább hozzájárultak az említett cikk terjesztéséhez s a ritka pár mindkét része a maga módjára magyarázgatta a dolgot. (Folyt. köv.)

NYILTTÉR.

Jön! || Jön!

Cirkusz Smiett
Magyarország leg-
kiválóbb lovarda
vállalata.

KÖZGAZDASÁG.

A gabonátözsde határidői.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, június 1.

Buza május	50 kilogrammonként	11.60
Buza okt.	—	10.38
Rozs okt.	—	8.96
Zab májusra	—	—
Zab okt.	—	7.04
Tengeri máj. 1908.	—	6.85
Tengeri jul.	—	6.69

Ertéktözsde.

— Délután 4 órakor. —

Budapest, június 1.

Osztrák hitelrészvény	—	631.25
Magyar hitelrészvény	—	748.—
Leszámitoló bank	—	743.75
Rimamurányi	—	561.50
Osztrák m. államvasuti részv.	—	692.25
Közuti vasut	—	552.—
Városi villamos vasut	—	269.—

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1908. június 1.

Magyar arany járadék 4 száz.	—	111.50
Magyar koronajáradék 4 száz.	—	93.25
Magyar koronajáradék	—	82.75
Magyar földteherment. kötvény 4. sz.	—	93.50
Horvát-szlavon földteherment. kötvény	—	94.50
Magyar nyereséj sorsjegy kölesön	—	186.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy kölesön	—	145.—
Osztrák járadék papírban	—	97.25
Osztrák járadék ezüstben	—	99.—
Osztrák járadék aranyban	—	116.50
Osztrák korona járadék	—	97.50
1860. osztr. államsorsjegyek	—	150.25
Osztrák magyar bankrészvény	—	1730.—
Magyar hitelbank-részvény	—	748.—
Osztrák hitelbank-részvény	—	631.50
Magyar hitelrészvény	—	689.50
20 frankos (Napoleon)der	—	19.09
Német birodalmi márka	—	117.62

A szerkesztésért felelős

Dr. VUCSKICS GYULA.

Stern Jakab

első nagyvárad villanyerőre berendezett réz és harang-öntődeje, épület, díszbádógos és vízvezeték felszerelő.
Nagyvárad, Kert-utca 1. sz.
 Városi és vidéki telefon 194.
 Készít ércárut, gépteljeszereléseket, fém és sárgaréz, nyersöntvények, bármilyen csen-

gök, harangok, szivattyúk, fecskendő, víz- és gőz-vezetékekhez szükséges sárgaréz és fémmunkákat, mindennemű épület és díszbádógos munkákat, vízvezetési berendezéseket. Saját találmányú és a m. kir. József-műegyetem által engedélyezett ACETYLEN fejlesztő készülékeimmel felszerelék városok, kastélyok, szállodák, vendéglők és magánlakásokat. Költségvetést bármely szakra díjmentesen eszközölök.

Fülöp István Európa szállodája.

Nagyvárad legkellemesebb látogatott, szórakozó helye. Most nyílt meg az Európa remek herthelyisége. Kiváló egészséges hegyi levegő. Villamos megállóhely. Telefon. Naponta pompás cigányzene. A vendéglős saját te, méssé, kiváló borralval, finom Dréher sörrrel szolgál a közönségnek. Elsőrendű konyha. A szoba árak igen mérsékelték. Az előkelően berendezett szállodát és a gyönyörű kerthelyiséget ajánljuk a közönség figyelmébe.

Friedländer I. Izsó

angol uri-divat szabó
NAGYVÁRAD, Szent János-utca 14.

Értesitem az igen tisztelt vevőimet és a nagyérdemű közönséget, hogy a tavaszi és nyári idényre a ruhaszövet különlegességeim megérkeztek és azokból állandóan nagy raktárt tartok. Kivánatra mintákat házhoz küldök Angol, skót és belföldi különlegességek. Pontos kiszolgálás. — Modern szabás. Izléses munka.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: **NAGYVÁRAD, Vártér 1.**

Hosszas kísérletek után forgalomba hoztuk a

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa darabja 5 kor. 60 gyertyásé 5 kor. 50 fill.

Sima izzólámpa dbja 72 fillér, tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemű izzólámpa különlegességek, fényképek és z-lámpák, ugyancsak 5 százalékkal kartell áron alól kaphatók.

Csillárok,

izzólámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön célra épített nagy

csillir-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk villamos motorokat

1. léőről 12 léőről minden nagyságban.

Elvállaljuk

villamos világítási

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, izzólámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetsek ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerező telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.

SZENT LÁSZLÓ KÖNYVNYOMDA

Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 3. szám

Művek

folyóiratok, hírlapok, vonalzatok, gazdasági nyomtatványok, egyházi, községi és egyéb hivatalos nyomtatványok, körlevelek, levélborítékok.

Elvállal és készít:

izléses kivitelben mindennemű nyomdai munkákat jutányos árak mellett.

Vidéki rendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Levélfek, számlák, falragaszok, bál meghívók, táncrendek, etlapok, naptárak, palackfeliratok, névjegyek.

gyászlapok stb. a nyomdai szakba vágó nyomtatványok készítése.

A lat. és gör. szert. kath. egyházmegyei nyomtatványok

raktára.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.